

Kommunledningsförvaltningen
Ranko Simic

2023-08-17

Dnr KS 2022-927

Kommunstyrelsen

Linköpingsförslag - Bidrag till hjärtstartare för byalag och föreningar

Förslag till kommunstyrelsens beslut

1. Linköpingsförslaget bifalls.
2. Ett bidrag till hjärtstartare på landsbygden införs under 2023-2024.

Ärende

Byalaget 1050 har lämnat ett Linköpingsförslag som går ut på att kommunen ska ge bidrag till byalag (föreningar) för anskaffande av hjärtstartare och utomhusskåp med värme. Förslagsställaren redovisar fakta om hjärtstopp utanför sjukhus och vikten av tidiga livräddande insatser vid hjärtstopp. Förslagsställaren lyfter även det nationella hjärtstartarregistret och menar att en av förutsättningarna för att erhålla bidrag borde vara att bidragstagaren ska registrera hjärtstartaren i Sveriges Hjärtstartarregister.

Kommunledningsförvaltningen har utrett tillgången till registrerade och kontrollerade hjärtstartare i Linköpings kommun. Av utredningen framgår att det vid tillfället för denna utredning fanns 257 stycken registrerade hjärtstartare i hjärtstartarregistret. Endast 14 av dessa finns utanför staden och de större orterna. Kommunledningsförvaltningen anser att den låga andelen och antalet hjärtstartare på landsbygden motiverar att upprätta ett riktat bidrag till hjärtstartare till byalag som får bygdepeng i syfte att förbättra möjligheterna till livräddande insatser i hela kommunen och föreslår att regler för bidrag till hjärtstartare antas.

Förslaget är att ge ett bidrag baserat på de faktiska kostnaderna om maximalt 25 000 kr för hjärtstartare till utvecklingsgrupper/föreningar inom Linköpings kommun som är berättigade till kommunal bygdepeng. Dessa grupper är jämnt utspridda över hela kommunen och finns enbart på landsbygden och i orter med mindre än 1000 invånare. Dvs i områden där tillgången till hjärtstartare är som sämst.

Bidraget till hjärtstartare på landsbygden förväntas bidra till bättre folkhälsa och mer jämlik hälsa. Till bättre folkhälsa bidrar det genom de krav som ställs på utbildning i HLR (Hjärt- och lungräddning), och till mer jämlik hälsa genom

högre chanser till överlevnad för personer som drabbas av plötsligt hjärtstopp men som bor eller befinner sig lite längre ifrån en vårdinrättning.

Beslutsunderlag:

Tjänsteskrivelse – Linköpingsförslag - Bidrag till hjärtstartare för byalag och föreningar, 2023-08-17

Bilaga 1 till tjänsteskrivelse - Regler för kommunalt stöd till hjärtstartare

Bilaga 2 till tjänsteskrivelse - Fakta om hjärtstopp utanför sjukhus

Bilaga 3 till tjänsteskrivelse - Linköpingsförslag - Bidrag till hjärtstartare för byalag och föreningar

Bakgrund

Förslagsställaren föreslår i ett Linköpingsförslag att "Linköpings kommun ger bidrag till byalag/föreningar om 25 000 kr för att kunna anskaffa hjärtstartare och utomhusskåp med värme."

Därtill vill förslagsställaren att följande kriterier och krav ska ställas:

Stödmottagaren ansvarar för att:

- Anskaffa hjärtstartare som kan användas på både barn och vuxna, är enkel att använda, ger röstinstruktioner på både svenska och engelska, är CE-märkt och har en garanti på minst 8 år.
- Äga hjärtstartaren och värmeskåpet och se till att startaren och skåp fungerar och är uppdaterade enligt serviceplan för utrustningen. Kostnaden för uppsättning, drift och service åligger stödmottagaren.
- Märka hjärtstartaren med byalagets namn, kontaktperson, mobilnummer och skåpets plats.
- Hjärtstartaren är tillgänglig dygnet runt, året om (24/7).
- Hjärtstartaren är försäkrad mot stöld och skadegörelse. Kostnaden för försäkring åligger byalaget.
- Hjärtstartaren är tydligt utmärkt i enligt HLR-rådets rekommendationer.
- Hjärtstartaren är registrerad i Sveriges Hjärtstartarregister.
- Att se till att ett antal boende i området är utbildade inom HLR och hantering av hjärtstartaren och att dessa är anslutna som SMS-livräddare.
- Utbildningen ska hållas aktuell med repetition årligen. Kostnaden för utbildningen åligger stödmottagaren.
- Till kommunen rapportera användning av HLR och hjärtstartare. Inga personuppgifter ska rapporteras.

Övriga kriterier som förslagsställaren föreslår är;

- att bidrag för ny hjärtstartare kan ges efter att garantitiden har gått ut eller om särskilda skäl finns.
- att nya hjärtstartare är placerade med minst 4 minuters körtid med bil till närmaste redan utplacerade hjärtstartare.

- att Linköpings kommun har inget ansvar för hjärtstartaren och skåp eller hur dessa används.
- att i de fall då Byalaget/föreningen önskar placera hjärtstartare med skåp kommunal byggnad, ska kommunen tillmötesgå detta så långt som möjligt och då även bekosta uppsättning av skåp.
- att i de fall Byalag/förening som fått bidraget, vid kontroll inte uppfyller avtalet med kommunen, kan bidraget till del eller i sin helhet återkrävas.

Kommunledningsförvaltningens förslag

Av statistik och fakta kring hjärtstopp utanför sjukhus framgår att utbildning i HLR men även tillgången till hjärtstartare är en avgörande faktor för ökad chans till överlevnad.

För att få HLR-kunniga personer snabbt till ett hjärtstopp, har forskare vid Karolinska institutet initierat projektet "SMSlivräddare". "Det innebär att frivilliga, som genomgått utbildning i hjärtlungräddning, anmäler sig via appen "SMSlivräddare" som finns gratis att ladda ned via App Store och Google Play. Vid ett misstänkt hjärtstopp skickar SOS Alarm ut ett sms till alla anmälda personer som befinner sig inom en radie på 500 meter ifrån det misstänkta hjärtstoppet, något som är möjligt tack vare mobiltelefonens GPS-funktion."¹

Enligt statistik från Svenska Hjärt- och Lungräddningsregistret kan man konstatera att de flesta hjärtstartarna återfinns på arbetsplatser (41,5%), i affär/butik (ej köpcentra) (7,8%), och i offentliga lokaler (6 %). Med tanke på att ca 70 % av alla hjärtstopp utanför sjukhus sker i hemmet så kan man dra slutsatsen att användningen av dessa hjärtstartare som återfinns på arbetsplatser, affärer/butiker och i offentliga lokaler är begränsad till de miljöer och platser där de finns. Hälften av hjärtstartarna är otillgängliga under kvällar och helger.

Linköpings landsbygd utgör ungefär 93 procent av den totala landarealen i Linköpings kommun. 93 procent av de registrerade hjärtstartarna (240 st) finns på 7 procent av kommunens landareal, i det som är staden Linköping. Andelen av de hjärtstartare som är registrerade i Linköpings kommun som finns på landsbygden är 6,6 % (17 st). Andelen invånare som finns i denna geografi är 15 %. Ytterst få hjärtstartare är i utomhusskåp och tillgängliga under dygnets alla timmar och på helger.

---

¹ <https://ki.se/forskning/hjartstopp-en-kamp-mot-tiden>

Förvaltningen föreslår att ett bidrag baserat på de faktiska kostnaderna för att införskaffa en hjärtstartare och ett utomhuskåp om maximalt 25 000 kr införs.

Till hjärtstartare finns det även olika typer av allriskförsäkringar som kan tecknas av utvecklingsgruppen. Det sistnämnda förslås vara ett krav för att bevilja ett stöd.

Översyn av övriga kommunala bidragssystem samt regionala och statliga stöd

I de bidrag som Social- och omsorgsförvaltningen har kan man inte få stöd till investeringar.

Social- och omsorgsförvaltningen har själva installerat hjärtstartare på följande platser utanför staden: Kärna, Lingham, Nykil, Vikingstad, Bestorp, Sturefors, Ulrika och Ljungsbro.

Dessa platser är servicehus och trygghetsboenden och är oftast låsta på kvällar och nätter.

Kultur- och fritidsförvaltningen meddelar att enligt de regler som gäller för de stöd som finns till föreningar inom kultur- och fritidsförvaltningens ansvarsområde kan man inte få stöd till inköp av hjärtstartare. Detta gäller för både idrotts- såväl som kulturföreningar. I samtal med Kultur- och fritidsförvaltningen framgår även att förvaltningen inte förser alla fullstora idrottshallar med hjärtstartare. Det är enbart ishallarna på Stångebro som har hjärtstartare.

Region Östergötland har svarat att de inte har bidrag eller specifikt avsatta medel som kan användas för inköp av hjärtstartare.

Räddningstjänsten Östra Götaland har svarat att de köper hjärtstartare endast till deras egna verksamheter/stationer inom förbundet.

Bidrag för utvecklingsgrupper/byalag

Integrering i kultur- och fritidsförvaltningens eller social- och omsorgsförvaltningens bidragssystem kan bli svåröverskådlig och svår att styra till där hjärtstartare faktiskt behövs. För att styra stödet till områden där det behövs som mest är därför förslaget att skapa ett bidrag för hjärtstartare för de utvecklingsgrupper som kvalificerar sig för bygdepeng. Dessa grupper är jämnt utspridda över hela kommunen och finns enbart på landsbygden och i orter med mindre än 1000 invånare. Dvs i områden där tillgången till hjärtstartare är som sämst. Dessa byalag/utvecklingsgrupper har sällan bra ekonomi då de inte kvalificerar sig till andra stöd än bygdepeng och vars syfte är att samla de boende och de föreningar som finns i bygden kring viktiga utvecklingsfrågor för bygden. Byalagen har sällan andra inkomstbringande

verksamheter och att utkräva medfinansiering kan bli en svår och oövervinnelig tröskel.

Förutom att bidraget till hjärtstartare på landsbygden kommer att bidra till bättre folkhälsa och mer jämlik hälsa, förväntas stödet även bidra till demokratiutveckling. Detta då införskaffandet av en hjärtstartare kommer att kräva bättre organisering och ökat engagemang i de områden där utvecklingsgrupperna verkar.

Ekonomiska konsekvenser

I Linköpings kommun finns det ca 20-22 utvecklingsgrupper, jämnt utspridda i olika geografiska områden på landsbygden. Med ett stöd på maximalt 25 000 kr krävs en total budget på 550 000 kr för att säkerställa att alla utvecklingsgrupper kan få stöd. Den årliga budgeten är 225 000 kr och möjligheten att ansöka om stöd till hjärtstartare ska finnas under år 2023 och 2024. Livslängden på hjärtstartarna är mellan 8-10 år vilket kan innebära att en återinvestering kan behöva göras om ca 8-10 år.

Förslaget innebär att finansiering sker genom omfördelning inom ramen för befintliga budgetmedel avsatta för landsbygdsutveckling.

Kommunala mål

Målområde: Ökad trygghet, säkerhet och minskad segregation

[Länk till kommunfullmäktiges övergripande mål](#)

Jämställdhet

Under år 2021 rapporterades 5855 fall av hjärtstopp utanför sjukhus i Sverige. Vilket är ungefär lika många som de två föregående åren. Det är fler män än kvinnor som drabbas av hjärtstopp (65 % vs. 35 %). Andelen kvinnor ökar med åldern. Bland individer som är över 80 år utgör andelen män som får hjärtstopp 58%.

Av samtliga hjärtstopp mellan 1990-2021 inträffade 71% av alla fallen i hemmet. Bland män inträffade 67% av hjärtstoppen i hemmet, jämfört med 78% av hjärtstoppen bland kvinnor.

Överlevnaden bland män och kvinnor var likartad omkring år 1997 men den efterföljande ökningen (i överlevnad) är mer uttalad för män. År 2021 överlevde 12.2% av männen medan motsvarande siffra hos kvinnor var 8.3%.²

---

² [SHLR Årsrapport 2021, Hjärtstopp utanför sjukhus](#)

Enligt en artikel från Göteborgs Universitet³, ökade överlevnaden vid hjärtstopp på sjukhus med en faktor 1,2 mellan 2004 och 2020, till cirka 35 procent. Förbättringen skedde främst från 2010 och berodde enligt forskarna på bättre färdigheter och resurser inom vården.

– Vid hjärtstopp utanför sjukhus är det sannolikt den ökade förekomsten av personer som tränats för att utföra hjärt-lungräddning som drivit på den positiva utvecklingen. Miljontals svenskar har utbildats i denna livsviktiga färdighet som kan komma till användning när som helst, och dessa personer ingriper allt oftare. I dag är det civila som startar HLR i majoriteten av alla fall av hjärtstopp utanför sjukhus.

I samma artikel konstateras att utvecklingen sedan 2010 stannat av vilket har flera orsaker. Dels lyckas inte ambulanssjukvården anlända i tid till patienten, utryckningstiderna har hela tiden ökat, och dels har andelen patienter som är relativt lätta att återuppliva, de som får hjärtstopp till följd av akut eller kronisk kranskärslsjukdom, sjunkit dramatiskt under de senaste decennierna.

Den växande gruppen svårbehandlade fall, hjärtstopp orsakade av exempelvis lungsjukdom eller hjärtsvikt, gör att det framgent blir svårare att lyckas med återupplivning. I dessa grupper är kvinnor dessutom överrepresenterade, vilket förklarar skillnaden i överlevnad mellan kvinnor och män.

Samtidigt visar en undersökning från 2023 gjord på uppdrag av försäkringsbolaget If⁴ att "22 procent av de svenska männen säger att de är obekväma med att utföra hjärt-lungräddning (HLR) på en kvinna. En majoritet tror att det beror på oro att anklagas för opassande beteende och beröring."

Det är naturligtvis en komplex fråga att identifiera samtliga orsaker och samband gällande de skillnader i överlevnad som finns bland kvinnor och män men ett sätt att bemöta detta är genom att medvetandegöra att skillnader finns och genom att ställa krav på de bidragssökande som kan bidra till ökad jämställdhet.

Därför föreslås följande krav i reglerna för stöd till hjärtstartare:

- Bidragstagaren ska erbjuda både kvinnor och män möjlighet att genomgå en hjärt- och lungräddningsutbildning, detta kan innebära att det kan krävas riktade insatser för att uppnå en så jämn könsfördelning som möjligt i utbildningarna.
- I samband med utbildningsinsatser i hjärt- och lungräddning ska även diskussion om skillnader mellan kvinnor och män gällande symtom,

---

³ <https://www.gu.se/nyheter/okad-overlevnad-vid-plotsligt-hjartstopp>

⁴ <https://www.if.se/om-if/if-i-samhalltet/hjartsakrat-grannskap/hjartaffisch>

överlevnad samt personers eventuella farhågor att genomföra hjärt- och lungräddning på personer av annat kön ingå. Diskussionen kan med fördel utgå från underlaget i bilaga 1 till reglerna för bidraget.

- Beslut om placering av hjärtstartare i bygden ska fattas på ett demokratiskt sätt, på ett öppet möte med allmän inbjudan. Jämn könsfördelning i beslutsfattandet ska eftersträvas.

Samråd

Samråd har skett med juridikenheten som tillstyrker förslaget till beslut.

Uppföljning och utvärdering

Bidraget till hjärtstartare på landsbygden föreslås kunna sökas under år 2023 och 2024. En utvärdering av vilka effekter stödet har haft och vilka faktiska förändringar som stödet bidragit till kommer att genomföras efter utvecklingsinsatsens slut.

Information eller förhandling enligt lag (1976:580) om medbestämmande i arbetslivet

MBL-information eller förhandling är inte påkallad

Kommunledningsförvaltningen

Paul Håkansson

Beslutet skickas till:
Kommunkansliet (styrdokument)
Hållbarhetschef